

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ
«ХАЛЫҚ» ЖҚ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»
ЧФ «Халық»

THE BULLETIN

OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN
«Halyk» Private Foundation

PUBLISHED SINCE 1944

1 (407)

JANUARY – FEBRUARY 2024

ALMATY, NAS RK

В 2016 году для развития и улучшения качества жизни казахстанцев был создан частный Благотворительный фонд «Халык». За годы своей деятельности на реализацию благотворительных проектов в областях образования и науки, социальной защиты, культуры, здравоохранения и спорта, Фонд выделил более 45 миллиардов тенге.

Особое внимание Благотворительный фонд «Халык» уделяет образовательным программам, считая это направление одним из ключевых в своей деятельности. Оказывая поддержку отечественному образованию, Фонд вносит свой посильный вклад в развитие качественного образования в Казахстане. Тем самым способствуя росту числа людей, способных менять жизнь в стране к лучшему – профессионалов в различных сферах, потенциальных лидеров и «великих умов». Одной из значимых инициатив фонда «Халык» в образовательной сфере стал проект *Ozgeris powered by Halyk Fund* – первый в стране бизнес-инкубатор для учащихся 9-11 классов, который помогает развивать необходимые в современном мире предпринимательские навыки. Так, на содействие малому бизнесу школьников было выделено более 200 грантов. Для поддержки талантливых и мотивированных детей Фонд неоднократно выделял гранты на обучение в Международной школе «Мирас» и в *Astana IT University*, а также помог казахстанским школьникам принять участие в престижном конкурсе «*USTEM Robotics*» в США. Авторские работы в рамках проекта «Тәлімгер», которому Фонд оказал поддержку, легли в основу учебной программы, учебников и учебно-методических книг по предмету «Основы предпринимательства и бизнеса», преподаваемого в 10-11 классах казахстанских школ и колледжей.

Помимо помощи школьникам, учащимся колледжей и студентам Фонд считает важным внести свой вклад в повышение квалификации педагогов, совершенствование их знаний и навыков, поскольку именно они являются проводниками знаний будущих поколений казахстанцев. При поддержке Фонда «Халык» в южной столице был организован ежегодный городской конкурс педагогов «*Almaty Digital Ustaz*».

Важной инициативой стал реализуемый проект по обучению основам финансовой грамотности преподавателей из восьми областей Казахстана, что должно оказать существенное влияние на воспитание финансовой

грамотности и предпринимательского мышления у нового поколения граждан страны.

Необходимую помощь Фонд «Халык» оказывает и тем, кто особенно остро в ней нуждается. В рамках социальной защиты населения активно проводится работа по поддержке детей, оставшихся без родителей, детей и взрослых из социально уязвимых слоев населения, людей с ограниченными возможностями, а также обеспечению нуждающихся социальным жильем, строительству социально важных объектов, таких как детские сады, детские площадки и физкультурно-оздоровительные комплексы.

В копилку добрых дел Фонда «Халык» можно добавить оказание помощи детскому спорту, куда относится поддержка в развитии детского футбола и карате в нашей стране. Жизненно важную помощь Благотворительный фонд «Халык» оказал нашим соотечественникам во время недавней пандемии COVID-19. Тогда, в разгар тяжелой борьбы с коронавирусной инфекцией Фонд выделил свыше 11 миллиардов тенге на приобретение необходимого медицинского оборудования и дорогостоящих медицинских препаратов, автомобилей скорой медицинской помощи и средств защиты, адресную материальную помощь социально уязвимым слоям населения и денежные выплаты медицинским работникам.

В 2023 году наряду с другими проектами, нацеленными на повышение благосостояния казахстанских граждан Фонд решил уделить особое внимание науке, поскольку она является частью общественной культуры, а уровень ее развития определяет уровень развития государства.

Поддержка Фондом выпуска журналов Национальной Академии наук Республики Казахстан, которые входят в международные фонды Scopus и WoS и в которых публикуются статьи отечественных ученых, докторантов и магистрантов, а также научных сотрудников высших учебных заведений и научно-исследовательских институтов нашей страны является не менее значимым вкладом Фонда в развитие казахстанского общества.

С уважением, Благотворительный Фонд «Халык»!

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н=2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Б. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н=2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2024

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансеит Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 2**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагадинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2024

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 2**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarın (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2024

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 1. Number 407 (2024), 665–679
<https://doi.org/10.32014/2024.2518-1467.699>

МРПТИ 06.71.06
УДК 338.13

© **K. Tastanbekova**^{1*}, **A. Saparbayeva**², **S. Faizullina**², **A. Sarsenova**¹,
A. Issaeva¹, **Hafez Abdo**³, 2024

¹International Taraz Innovation Institute named after Sherkhan Murtaza;

²Abai Kazakh National Pedagogical University;

³Sheffield Hallam University.

E-mail: tiko_1kn75@mail.ru

FEATURES AND SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF THE INFLATIONARY PROCESS IN KAZAKHSTAN

Tastanbekova Karlygash — Candidate of Economic Sciences, Head of the Department of Economics and Management, International Taraz Innovation Institute named after Sherkhan Murtaza

E-mail: tiko_1kn75@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-6480-4492>;

Saparbayeva Aigul Maksutovna — Master of Economics (Finance and Credit) Abai Kazakh National Pedagogical University Economic specialties

E-mail: ASaparbayeva80@list.ru, <https://orcid.org/0000-0002-6783-5497>;

Faizullina Svetlana — Candidate of Economic Sciences, Abai Kazakh National Pedagogical University, Economic specialties

E-mail: svetlanafai@bk.ru, <https://orcid.org/0000-0002-9925-5075>;

Sarsenova Akmaral — Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Center for Postgraduate Education of the International Taraz Innovation Institute named after Sherkhan Murtaza

E-mail: sakmaral887@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0009-4348-6796>;

Issaeva Ainur Tursynaliyevna — Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of "Economic Specialties" of KazNPU. Abaya sorbonne university Kazakhstan

E-mail: Issaeva_ainur@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-8907-8634>;

Hafez Abdo — Research Leader, Finance, Accounting and Business Systems, Sheffield Hallam University United Kingdom

E-mail: h.abdo@shu.ac.uk, <https://orcid.org/0000-0001-9279-0035>.

Abstract. This article will conduct a comprehensive study of inflation in the Republic of Kazakhstan, the main causes of inflation are considered. The purpose of the article is to identify the features of the inflationary process in Kazakhstan in the conditions of economic downturn, to substantiate the socio-economic consequences of the manifestation of inflation in the country. In modern conditions, it is important for science and practice to redefine the content of the concept of "inflation", further identification of the causes of its occurrence. Imbalances in economic and social development are the main cause of inflation, as they contribute to price increases and a decrease in the purchasing power of the population. In this regard, specific causes of inflationary growth were identified: an imbalance of government revenues

and expenditures; an increase in expenditures related to strengthening defense capabilities; a change in the structure of the market; an increase in economic transparency. Imbalances in the economy and social sphere deepen inequality between regions. This has had a negative impact on the inflation rate in Kazakhstan over the past 27 years. The socio-economic consequences of inflationary processes were numerous. They affected the state's cash; management and decision-making in the economy; increased labor productivity, technological modernization; the emergence of weak regions; destabilization of foreign economic relations. For the correct solution of problems related to inflation, an algorithm for studying this problem is proposed. The recommendations pay special attention to the need to study the problem of monetary policy in a downturn in the economy. Special attention is paid to the correct construction of an anti-inflationary policy, taking into account the consequences of the pandemic.

Keywords: inflation, economy, modernization, crisis, features of inflation, anti-inflationary policy, market

© **К.Н. Тастанбекова^{1*}, А.М. Сапарбаева², С.А. Файзуллина²,
А.Е. Сарсенова¹,
А.Т. Исаева¹, Хафез Абдо³, 2024**

¹Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институты;

²Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті;

³Шеффилд Халлам университеті.

E-mail: tiko_1kn75@mail.ru

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ИНФЛЯЦИЯЛЫҚ ПРОЦЕСТІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ МЕН ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЛДАРЫ

Тастанбекова Қарлығаш Нышанбайқызы — экономика ғылымдарының кандидаты, Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институтының экономика және менеджмент кафедрасының меңгерушісі

E-mail: tiko_1kn75@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-6480-4492>;

Сапарбаева Айгүль Максutowна — экономика магистрі (қаржы және несие) Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті Экономикалық мамандықтар

E-mail: ASaparbaeva80@list.ru, <https://orcid.org/0000-0002-6783-5497>;

Файзуллина Светлана Айғалиқызы — п.ғ.д., Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Экономикалық мамандықтар

E-mail: svetlanafai@bk.ru, <https://orcid.org/0000-0002-9925-5075>;

Сарсенова Ақмарал Еділбайқызы — э.ғ.к., доцент, Шерхан Мұртаза атындағы Халықаралық Тараз инновациялық институтының Жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру орталығының жетекшісі

E-mail: sakmaral887@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0009-4348-6796>;

Исаева Айнұр Тұрсынәліқызы — э.ғ.к., Абай ЫСҚ атындағы ҚазҰПУ экономикалық мамандықтар кафедрасының доценті

E-mail: Issaeva_ainur@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-8907-8634>;

Хафез Абдо — Ғылыми жетекші, Қаржы, есеп және бизнес жүйелері, Шеффилд Халлам университеті Ұлыбритания

E-mail: h.abdo@shu.ac.uk <https://orcid.org/0000-0001-9279-0035>.

Аннотация. Бұл мақалада Қазақстан Республикасындағы инфляцияны жан-жақты зерттеу жүргізіледі, инфляцияның басты себептері қарастырылады. Мақаланың мақсаты-экономиканың құлдырауы жағдайында еліміздегі инфляциялық процестің ерекшеліктерін анықтау, инфляцияның әлеуметтік-экономикалық салдарын негіздеу. Қазіргі жағдайда ғылым мен практика үшін "инфляция" ұғымының мазмұнын жаңаша анықтау, оның пайда болу себептерін одан әрі анықтау маңызды. Экономикалық және әлеуметтік дамудағы диспропорциялар инфляцияның басты себебі болып табылады, себебі олар бағаның өсуіне, халықтың сатып алу қабілетінің төмендеуіне ықпалын тигізеді. Осыған байланысты инфляциялық өсудің нақты себептері анықталды: мемлекеттік кірістер мен шығыстардың теңгерімсіздігі; қорғаныс қабілетін нығайтуға байланысты шығыстардың өсуі; нарық құрылымының өзгеруі; экономиканың ашықтығының өсуі. Экономика мен әлеуметтік саладағы диспропорциялар аймақтар арасындағы теңсіздікті тереңдетеді. Инфляциялық процестердің әлеуметтік-экономикалық салдарлары өте көп болды. Олар мемлекеттің қолма-қол ақшасына; экономикадағы басқару және шешім қабылдауға; еңбек өнімділігін арттыруға, технологиялық жаңғыртуға; әлсіз өңірлердің пайда болуына; сыртқы экономикалық байланыстарды тұрақсыздандыруға әсерін тигізді. Ұсынымдарда экономиканың құлдырауы жағдайында ақша-кредит саясатының проблемасын зерделеу қажеттілігіне ерекше назар аударылады. Пандемияның салдарын ескере отырып, инфляцияға қарсы саясатты дұрыс құруға аса назар аударылады.

Түйін сөздер: инфляция, экономика, модернизация, дағдарыс, инфляцияның ерекшеліктері, антиинфляциялық саясат, нарық

© К.Н. Тастанбекова^{1*}, А.М. Сапарбаева², С.А. Файзуллина²,
А.Е. Сарсенова¹, А.Т. Исаева¹, Хафез Абдо³

¹Международный Таразский инновационный институт имени Шерхана
Муртазы, Тараз, Казахстан

²Казахский национальный педагогический университет им.Абая,
Алматы, Казахстан

³Университет Шеффилд Халлам, Шеффилд, Великобритания
E-mail:tiko_1kn75@mail.ru

ОСОБЕННОСТИ И СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ИНФЛЯЦИОННОГО ПРОЦЕССА В КАЗАХСТАНЕ

Тастанбекова Карлыгаш Нышанбаевна — кандидат экономических наук, заведующий кафедрой «Экономики и управления», Международный Таразский инновационный институт имени Шерхана Муртазы, Тараз, Казахстан

E-mail:tiko_1kn75@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-6480-4492>;

Джубалиева Зора Уабтагиевна — кандидат экономических наук, Казахский национальный педагогический университет им. Абая, Республика, Алматы, Казахстан

E-mail:zora.dzhubalieva@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-4849-9042>;

Сапарбаева Айгуль Максұтовна — магистр экономика (финансы и кредит), Казахский национальный педагогический университет им.Абая, Алматы, Казахстан

E-mail:ASaparbaeva80@list.ru, <https://orcid.org/0000-0002-6783-5497>;

Файзуллина Светлана Айгалиевна — к.э.н., Казахский национальный педагогический университет им.Абая, Алматы, Казахстан

E-mail:svetlanafai@bk.ru, <https://orcid.org/0000-0002-9925-5075>;

Сарсенова Акмарал Едилбаевна — кандидат экономических наук, доцент, руководитель центра послевузовского образования Международного Таразского инновационного института имени Шерхана Муртазы, Тараз, Казахстан

E-mail:sakmaral887@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0009-4348-6796>;

Исаева Айнур Тұрсынәлиевна — кандидат экономических наук, доцент кафедры «Экономические специальности», КазНПУ им. Абая, Алматы, Казахстан

E-mail: Issaeva_ainur@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-8907-8634>;

Хафез Абдо — руководитель исследований в области финансов, бухгалтерского учета и бизнес-систем, Университет Шеффилд Халлам, Шеффилд, Великобритания

E-mail: h.abdo@shu.ac.uk <https://orcid.org/0000-0001-9279-0035>.

Аннотация. В данной статье проводится всестороннее исследование инфляции в Республике Казахстан и рассматриваются ключевые причины инфляции. Цель статьи – выявить особенности инфляционного процесса в стране в условиях спада экономики и обосновать социально-экономические последствия инфляции. В современных условиях для практики и науки важно новое определение содержания понятия "инфляция", дальнейшее выявление причин ее возникновения. Диспропорции в социальном и экономическом развитии являются основной причиной инфляции, поскольку они способствуют росту цен и снижению покупательной способности населения. В связи с этим авторами были определены конкретные причины инфляционного роста: дисбаланс государственных доходов и расходов; рост расходов, связанных с укреплением обороноспособности; изменение структуры рынка; рост прозрачности экономики. Диспропорции в экономике и социальной сфере углубляют неравенство между регионами. Это отрицательно сказалось на уровне инфляции в Казахстане в последние 27 лет. Социально-экономические последствия инфляционных процессов были многочисленны и повлияли на наличность государства; управление и принятие решений в экономике; повышение производительности труда, технологическую модернизацию; появление слабых регионов; дестабилизацию внешнеэкономических связей. Для правильного решения проблем, связанных с инфляцией, авторами предложен алгоритм изучения данной проблемы. В рекомендациях особое внимание уделяется необходимости изучения проблемы денежно-кредитной политики в условиях спада экономики, а также правильному построению антиинфляционной политики с учетом последствий пандемии.

Ключевые слова: инфляция, экономика, модернизация, кризис, особенности инфляции, антиинфляционная политика, рынок

Кіріспе

Тарихи тұрғыдан Қазақстандағы инфляция жоғары деңгеймен, тұрақсыздықпен сипатталады. Үкімет және Ұлттық Банк бұл мәселені үнемі атап өтіп,

бағаны тұрақтандыру, төмендету бойынша өршіл жоспарлар жасады, бірақ олар қажетті нәтижелерге әкелмеді. Мақалада еліміздегі жоғары және тұрақсыз инфляцияның негізгі себептері талқыланады, келесі сұрақтарға жауап беріледі — неліктен билік қабылдаған шаралар оң әсер етпейді және ұзақ мерзімді перспективада инфляцияның жоғары қарқынын тежеуге не қажет.

Қоғамдағы ақша мен ақша қатынастарының пайда болуы бағаның өзгеруіне ықпал етті. Экономиканың барлық салаларындағы диспропорциялар халықтың сатып алу қабілетінің төмендеуінен, бағаның өсуінен көрінетін инфляцияның пайда болуына ықпал етеді. Бұл, сайып келгенде, халықтың тіршілігін қамтамасыз етудің төмендеуіне әкеледі (Андрианов, 2017).

Бұл тұрғыда инфляцияның қолайсыз нәтижелерін анықтау өте маңызды, мысалы: халықтың өмір сүру деңгейінің нашарлауы (төмен табыс, жинақтың құнсыздануы); төмен сапалы өнеркәсіптік және ауылшаруашылық өнімдерін шығару.

Бұл жағдайлар инфляция жағдайында экономикадағы ахуалды талдауға, кейбір ұсыныстар беруге мүмкіндік берді.

Егер экономикалық дамудың әртүрлі жағдайларында инфляцияның өсуін жеңу мәселелері бойынша экономикалық ой классиктеріне жүгінетін болсақ, онда экономистердің жетекші бағыттарының пікірлерін ұсынуға болады. Мысалы, Кейнс инфляцияны бюджеттік реттеуге басымдық берді. Осылайша, тұрақтандырғыштарды пайдалана отырып, экономиканы мемлекеттік бюджет арқылы реттеу жүзеге асырылады деп есептеді. Ал монетаристер ақша импульстарын экономиканың негізгі реттеушісі деп санайды. Бұл дегеніміз, қысқа мерзімді ақша-несие саясатына назар аудармай, өндіріс әлеуетін нығайту үшін экономикаға тең әсер ету саясатын қолдану керек.

Зерттеу әдістемесі

Зерттеу алгоритмі:

- инфляцияны, оның түрлерін анықтауды нақтылау. Мысалы, дамушы елдерде дамудың басында инфляция немесе гиперинфляция пайда болады;

- инфляцияның себептері мен салдарын дұрыс анықтау, егер олар жойылмаса, құлдырау жағдайында аймақтардың экономикасын дамыту үшін апатты болуы мүмкін;

- инфляциялық процесс белгілі бір кезеңде есептелген баға индексінің қамтитын көрсеткіштер арқылы бағаланады;

- инфляцияны әр түрлі кезеңдердегі тұтыну қоржынының баға қатынасы түрінде өлшеу, бұл елдегі және оның аймақтарындағы бағаның нақты өсуіне әсер етуі мүмкін.

Нәтижелер мен талқылаулар

Бағаның инфляциялық өсу себептері. Инфляциялық процеске тікелей әсер ететін барлық себептердің ішінен бес маңыздысы:

1. Мемлекеттік кірістер мен шығыстардың теңгерімсіздігі:

- бюджет тапшылығын жою үшін мемлекеттің кіріс көздерін қарқынды іздеуі (қосымша ақша шығарылуы мүмкін). (Космин, 2019).

2. Қорғаныс қабілетіне байланысты шығындардың өсуі:

- мұндай себеп созылмалы мемлекеттік бюджет тапшылығына және мемлекеттік қарыздың өсуіне әкеледі. Бұл жағдайда милитаризацияға байланысты Инвестициялар инфляциялық қауіпті болып табылады.

3. Нарық құрылымын өзгерту:

- мемлекет меншігін мемлекет меншігінен алу және жекешелендіру барысында нарық өрісі айтарлықтай өзгерді. Монополиялар мен олигополиялар бағаларға билік жүргізді. Қазақстанда бәсекелестік пен экономиканы мемлекеттік реттеу іс жүзінде болмаған кезде бағаның өсуі байқалады.

4. Экономиканың ашықтығының өсуі:

- импортталатын инфляция, ең алдымен, қажетті өнімдерге қауіпті арттырады (Жеримов, 2023).

5. Инфляциялық күтулер:

- инфляцияға қарсы саясатта кейіннен несиелер мен қарыздардың құнына әсер ететін еңсеру шаралары, инфляциялық шығындар мен тәуекелдер белгіленеді. Мысалы, жалақы мен зейнетақының өсуі ақша массасының және сәйкесінше азық-түлік бағасының өсуіне әкеледі.

Қазақстан экономикасында жүргізіліп жатқан экономикалық саясатқа байланысты тұтынушылық инфляцияның жоғары қарқынын және оның аса тұрақсыз сипатын айқындаған және 2016 жылдан бастап Ұлттық Банктің ақша-несие саясатын – "инфляциялық таргеттеуді" жүргізуіне кедергі келтірген төрт негізгі фактор ерекшеленеді. Оларға мыналар жатады:

1. Қазақстан экономикасының жоғары шикізатқа тәуелділігі және төмен әртараптандырылуы.

2. Бюджет саясатының жеткіліксіздігі және оны орындау бойынша қаржылық тәртіптің болмауы.

3. Бәсекелестіктің болмауы және елдегі нарықтық тетіктердің тиімсіз жұмыс істеуі.

4. Қазақстанда қаржы және валюта нарықтары жеткіліксіз дамыған (Котова, 2014)

Жоғары және тұрақсыз инфляция экономика мен халыққа тікелей зиян болып табылады.

Анықтама берсек, инфляция-бұл тауарлар мен қызметтер бағасының жалпы деңгейінің тұрақты өсуі, бұл ұлттық валютаның құнсыздануына, яғни оның сатып алу қабілетінің төмендеуіне әкеледі.

Қазіргі экономикалық теорияда инфляцияның үш негізгі көзі бар:

- Сұраныс инфляциясы (Demand-pull inflation) – жеке және мемлекеттік шығыстардың, инвестициялардың және таза экспорттың ұлғаюына байланысты жиынтық сұраныстың артуына байланысты. Сұраныс инфляциясы экономикалық өсуді және тұтынушылық инфляцияны ынталандырады, өйткені артық сұраныс пен қолайлы нарықтық жағдайлар инвестициялар мен экономиканың кеңеюін ынталандырады.

Қазақстанда сұраныс инфляциясын басқара алатын екі мемлекеттік орган бар. Біріншіден, бұл мемлекеттік бюджет шеңберінде мемлекеттік

шығындарды азайта немесе көбейте алатын үкімет. Екіншіден, бұл пайыздық мөлшерлемелерді басқара алатын Ұлттық Банк және қаржы нарығындағы ақшалай ұсыныс. Базалық мөлшерлемені ұлғайту немесе төмендету арқылы Ұлттық Банк осылайша экономикадағы несиеге деген сұранысты басқарады, нәтижесінде ондағы жиынтық сұранысқа әсер етеді.

- Ұсыныс инфляциясы (Cost-push inflation) – нарықтағы тауарлар мен қызметтердің жиынтық ұсынысының төмендеуінен туындайды, соның салдарынан олардың бағасы өсе бастайды. Тауарлар мен қызметтер ұсынысының төмендеуі табиғи апаттарға, соғысқа немесе шикізат бағасының өсуіне, сондай-ақ мемлекеттің нарықтық қатынастарға араласуына байланысты болуы мүмкін.

Мысалы, нарықтағы мұнай ұсынысының кенеттен төмендеуі мұнай бағасының өсуіне әкелуі мүмкін, бұл өз кезегінде тауарлар мен қызметтердің өзіндік құнының өсуіне әкелетін шығындар инфляциясын тудыруы мүмкін.

Ұсыныс инфляциясының тағы бір мысалы-мемлекет белгілі бір тауарлардың бағасын реттейтін (жасанды түрде төмендететін), бұл олардың тапшылығына, содан кейін осы тауарлардың бағасының жоғарылауына әкеледі.

Әдетте, тек үкімет "ұсыныс инфляциясына" тікелей немесе жанама әсер ете алады, ал мемлекеттік әрекет ету белгілі бір артта қалушылықпен (уақыт аралығы) жүзеге асырылады.

Кейде "ұсыныс инфляциясы" "ақшалай емес инфляция" деп аталады, өйткені экономикадағы ақша ұсынысын реттеу арқылы мемлекеттік шығыстарды ұлғайту немесе азайту арқылы немесе несие бойынша пайыздық мөлшерлемелерді өзгерту арқылы күресу қиын. Мысалы, Украинада әскери қақтығыс басталғаннан кейін бүкіл әлемде орын алған бағаның өсуі әлемдік өндірістік-логистикалық тізбектердің үзілуіне және соның салдарынан тапшылыққа байланысты "ұсыныс инфляциясымен" толығымен түсіндіріледі.

- Кірістірілген инфляция (built – in inflation) — өндірушілер мен тұтынушылар (сатушылар мен сатып алушылар) елдегі күтілетін, болжанатын инфляция деңгейіне сүйене отырып, өздерінің болашақ қаржылық және баға саясатын құратын "инфляциялық күтулермен" байланысты. "Кірістірілген инфляцияның" бір жағы - "баға, жалақы спиралы". Себебі жұмысшылар жалақыларын ағымдағы немесе күтілетін инфляция деңгейінде ұстауға тырысады, ал бизнес жоғары жалақыны өзіндік құнға, сатылатын тауарлар мен қызметтерге аударады, бұл инфляциялық спиральдың өсуіне әкеледі. Елдегі "кірістірілген инфляцияны" немесе "инфляциялық күтуді" басқару әдетте екі элементтен тұрады. Біріншіден, бұл экономикалық биліктің инфляцияға қарсы саясатына сенімділікті қамтамасыз ету. Екіншіден, бұл дұрыс құрылған байланыс саясаты. Тарихи тұрғыдан инфляцияның жоғары қарқыны және оның Қазақстандағы тұрақсыз сипаты "сұраныс инфляциясымен" де, "ұсыныс инфляциясымен" де сипатталды. Сондықтан Қазақстанда Ұлттық банк те, Үкімет те "инфляциялық күтулерді" басқаруға бірдей дәрежеде жауап беруі тиіс (Мирзоев, 2017)

Тұтастай алғанда, жоғары, тұрақсыз және болжанбайтын инфляция кез келген елдің экономикасы үшін жойқын болып табылады, сондықтан

онымен күресу әрқашан экономикалық биліктің бірінші кезектегі міндеті болып табылады. Инфляция экономикалық тиімсіздікті күшейтеді және еңбек өнімділігін төмендетеді, компанияларды ұзақ мерзімді перспективада инвестициялық және қаржылық жоспарларды әзірлеуге ынталандырады. Инфляция қысқа мерзімді перспективада компаниялардың нарықтық құнына нұқсан келтіреді, өйткені ол пайда мөлшерлемесін төмендетеді.

Инфляцияның жоғары қарқынында сатып алу қабілеті зейнетақысы баға деңгейіне байланысты индекстелмеген зейнеткерлер сияқты тұрақты номиналды табысы бар адамдардан табысы оның динамикасымен "синхрондалған" ауыспалы табысы бар адамдарға қайта бөлінеді. Инфляция нарықтағы пайыздық мөлшерлемелердің өсуіне және бизнесті несиелендірудің төмендеуіне әкеледі. Болжанбайтын инфляциядан туындаған валюта бағамдарының тұрақсыздығының күшеюі елдің сауда балансына және жалпы экономикаға теріс әсер етуі мүмкін.

Инфляция адамдар ақшаның сатып алу қабілетінің төмендеуінен күтілетін шығындарды болдырмау үшін ұзақ мерзімді тауарларды, тез бұзылмайтын өнімдерді және басқа тауарларды сатып алған кезде қордың негізсіз жинақталуына әкелуі мүмкін. Бұл тұтыну нарығында осы тауарлардың тапшылығын тудырады және инфляцияның одан әрі өсуіне себеп болады. Нәтижесінде халықтың нақты табысы мен өмір сүру деңгейінің төмендеуі, халықтың ұлттық валюталарға деген сенімсіздігінің қалыптасуы, нәтижесінде азаматтардың жүргізіліп жатқан әлеуметтік-экономикалық саясатқа наразылығының артуы әлеуметтік наразылықтарға әкелуі мүмкін, бұл инфляцияның жалпы экономикаға теріс әсерін одан әрі күшейтеді (Tulerov, 2014)

Қазақстандағы инфляцияның ерекшеліктері. Елдегі инфляциялық процестің басты ерекшелігі-оны реттеу әдістерінің тиімсіздігі. Экономиканың теңгерімсіздігі, шикізат бағытының басым болуы, өңірлер арасындағы әлеуметтік және экономикалық теңсіздік аясында инфляциялық үдеріс проблемалары ушығып барады.

Ел Тәуелсіздігінің 30 жылындағы Қазақстандағы инфляция деңгейінің динамикасы өте қайшылықты: 1994 жылы – 45 %, 1995 жылы – 60,4 %, 1999 жылы – 18,1 %, 2000-2004 жылдары – 6,7 %, 2005 – 2006 ж. - 7,5 %, 2007 ж. – 18,8 %, 2015 ж. – 13,5 %, 2016 ж. – 8,3 %, 2017 ж. – 7,2 %, 2018 ж. – 5,4 %, 2019 ж. – 5,4 %, 2020 ж. – 6,4 %, 2021 ж. - 8,4 %, 2022 ж. – 20,3 %, 2023 ж. - 13,1 %.

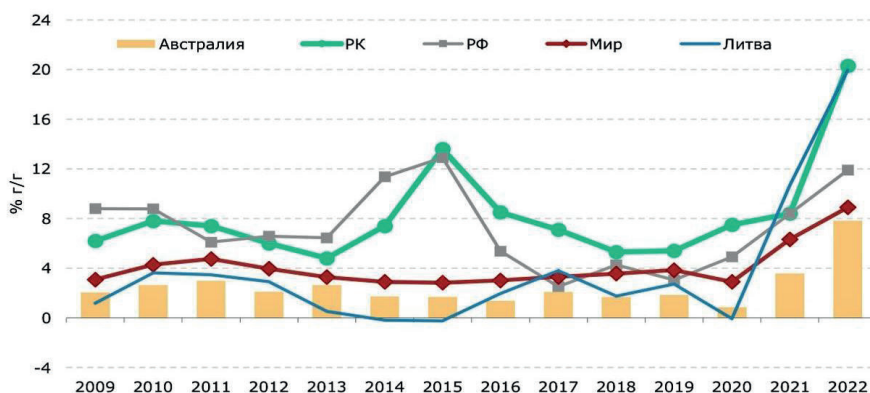
Қысқа және ұзақ мерзімді перспективада инфляция мен экономикалық өсу арасындағы себеп-салдарлық байланыстың ауқымы және бастапқы экономикалық жағдайларға байланысты инфляцияға қарсы шаралардың корреляциясы мен тиімділігіне әсер ететін факторлар туралы белсенді пікірталастар бар. Бұлғылыми пікірталастар қарама-қайшы нәтижелерге әкеледі. Бұл зерттеудің мақсаты инфляция-посткеңестік 12 елдің (Әзірбайжан, Эстония, Латвия, Литва, Қазақстан, Қырғызстан, Тәжікстан, Өзбекстан, Беларусь, Молдова, Украина және Грузия) инфляция тізбегіндегі қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді өзара байланыстарды зерттеу болып табылады. Статистикалық талдау көрсеткендей, Латвия, Литва және Эстония инфляцияға қарсы ең тиімді саясат жүргізеді; Әзірбайжан, Қазақстан, Қырғызстан және Молдова орташа

тиімділікті көрсетеді, ал басқа елдердің тиімділігі төмен. Нақты елдер үшін модельдеу нәтижелері посткеңестік 12 елдің ішінде Қазақстандағы, Литвадағы және Украинадағы экономикалық өсім қысқа мерзімді перспективада инфляция динамикасына байланысты екенін көрсетті. Модельдеу нәтижелеріне сәйкес, Литва тұрақты экономикалық өсуді қамтамасыз ету үшін инфляцияға қарсы ең тиімді саясатты жүргізеді (Чайжунусова, 2016)

1-сурет Ресеймен, Литвамен, Австралиямен және бүкіл әлемдегі инфляцияның орташа көрсеткішімен салыстырғанда Қазақстандағы инфляцияның жоғары деңгейі мен тұрақсыздығын көрсетеді. Ресейді салыстыру үшін таңдаған себебім-бұл КСРО ыдырағаннан бері осындай экономикалық өзгерістерден өткен біздің ең ірі сауда серіктесіміз. Литва-КСРО-ның бұрынғы Республикасы және тәуелсіздік алған кезде бұл елдің экономикасындағы бастапқы жағдайлар Қазақстандағыдай болды.

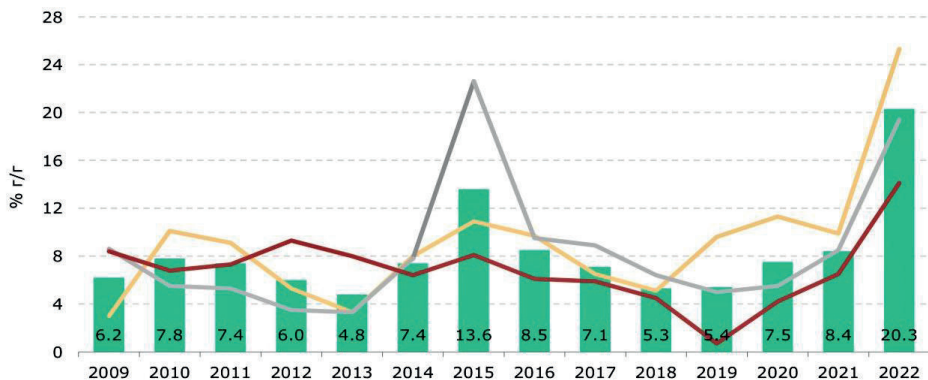
Австралияны салыстыру үшін таңдадым, өйткені ол дамыған нарықтық экономикаға және экспортқа бай табиғи ресурстарға ие.

1-сурет. Қазақстандағы және басқа елдердегі инфляция деңгейі

Компоненттер бөлінісінде (2-сурет) инфляцияға негізгі үлесті азық-түлік тауарлары қамтамасыз етеді, бұл олардың тұтыну себетіндегі шамамен 40% салмағына және маусымға және әртүрлі күйзелістерге өте сезімтал оларға кіретін тауарларға байланысты. Сонымен қатар, импорттың жоғары тәуелділігі мен ұлттық валюта бағамының тұрақсыздығына байланысты азық-түлікке жатпайтын тауарлар да ішкі бағалардың өсуіне елеулі үлес қосады. Қызметтерге келетін болсақ, олардың инфляцияға қосқан үлесі ең аз, бұл көбінесе мемлекеттік монополиялардың тарифтері арқылы мемлекеттік реттеуді (бағаны ұстап тұруды) көрсетеді.

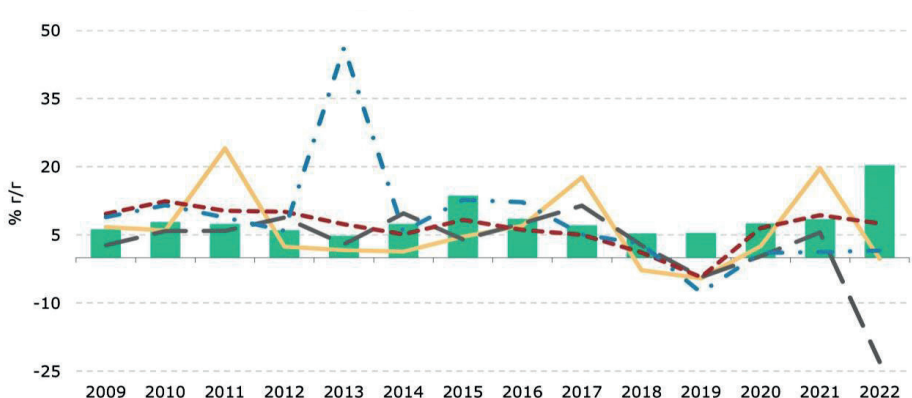
2-сурет. Қазақстандағы инфляция және оның компоненттері

- тұтыну бағаларының индексі;
- азық-түлік тауарлары;
- азық-түлік емес тауарлар;
- қызметтер.

3-сурет жалпы инфляция динамикасын кейбір тауарлар мен қызметтердің реттелетін бағаларымен салыстыруды ұсынады, олардың құны әлемдік бағадан әлдеқайда төмен. Қазақстанда осы тауарлар мен қызметтерге бағаны мемлекеттік реттеуге байланысты проблемалар негізгі құралдардың сыни тозуы, терең инвестицияланбау және іске қосылған мемлекеттік компанияларда төмен рентабельділік түріндегі нарықтағы теңгерімсіздіктердің жинақталуына алып келеді. Сонымен қатар, елдегі осы негізгі тауарлар мен қызметтердің жасанды түрде төмендетілген бағасы республикадағы инфляция аясында әлемдік деңгейден әлдеқайда жоғары парадоксалды болып көрінеді.

3-сурет. Қазақстандағы инфляция және кейбір реттелетін бағалар

- тұтыну бағаларының индексі;
- бензин;
- газ;
- электроэнергия;
- су.

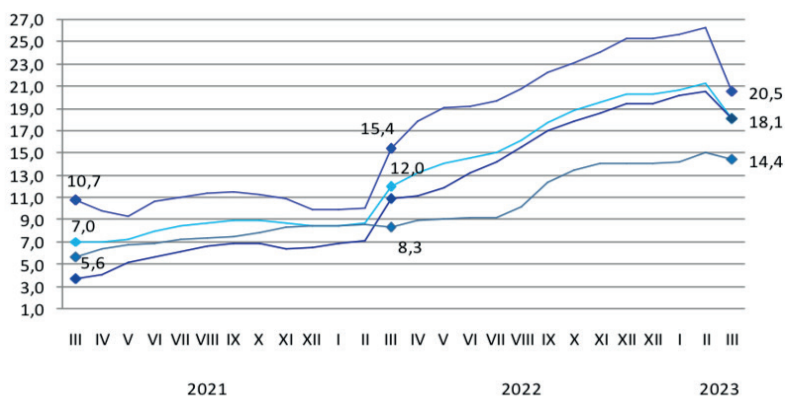
Құбылыс ретінде инфляциядағы ең ауыр нәрсе-бұл әлеуметтік маңызы бар тауарлар тізімінде көрсетілген өнімдер бағасының өсуі. Облыстардағы бағаны ұстап тұру үшін тұрақтандыру қорлары мен арнайы мониторинг топтары құрылды. Бұл әр аймаққа өзін азық-түлікпен толық қамтамасыз етуге мүмкіндік береді деп болжануда.

Алайда, әр аймақ өзін азық-түлікпен толық қамтамасыз етпейді. Осыған байланысты аймақаралық жеткізілімдер, Ресей Федерациясынан, Украинадан, Беларуссиядан, Грузиядан, АҚШ-тан импорт күшейе түсуде. Өзара тиімді саудаға кеденшілердің, бақылаушы органдардың "соғыстары" кедергі келтіреді. Әрине, мұның бәрі инфляцияның бағасы мен динамикасына әсер етеді.

Бұл тұрғыда ел үкіметі ет, шұжық, ірімшік, қант және балық импортын азайту үшін аймақтарда тұрақтандыру қорларын құру тәсілдерін қайта қарау туралы шешім қабылдады.

Қазақстан Республикасындағы инфляция 2023 жылғы наурызда бір жыл ішінде 18,1 % құрады және 3,2 % (2023 жылғы ақпанда -21,3 %) төмендеді.

Азық-түлік тауарларының бағасы бір жылда 20,5 % - ға өсті (2023 жылғы ақпанда. – 26,2 %), азық – түлік емес тауарларға– 18,1 % (2023 жылғы ақпанда 20,5 %), ақылы тауарларға қызметтер – 14,4 % (2023 жылғы Ақпанда– 15 %).

4-сурет. 2021–2023 жылдардағы Қазақстандағы жылдық инфляция

- тауарлар мен қызметтер;
- азық-түлік тауарлары;
- азық-түлік емес тауарлар;
- ақылы қызметтер.

Өткен жылдың наурызымен салыстырғанда бағаның өсуі пиязға – 55,1 % – ға, консервіленген сүтке – 47,1 % – ға, күрішке – 43,8 % – ға, қиярға-40,9 % - ға, макаронға-35,1 % - ға, тоқаш және ұн өнімдеріне, қаймаққа-34,9 % - ға, ұнға-33,2 % - ға, суға байқалды минералды-32,8 %, сұлы жармасы – 32,1 %, арпа жармасы – 31,1 %, тұзды майшабақ-30,4 %. Бағаның төмендеуі қырыққабатқа 51,1 % - ға байқалды.

Кеңсе тауарларына баға деңгейі 72,8 % – ға, жуу және тазалау құралдарына – 47,8 % – ға, жеке пайдаланылатын тауарларға – 37 % - ға, жиһаз бен тұрмыстық заттарға - 25,9 % - ға, ыдысқа-21,6 % - ға, құрылыс материалдарына-21,5 % - ға, киім мен аяқ киімге-17,9 % - ға өсті. Дизель отыны 15,9 % - ға қымбаттады.

Тұрғын үйді жалға алу 30,8 % - ға өсті. Қоғамдық тамақтану қызметтерінің бағасы 20,4 % - ға, кешенді демалысты ұйымдастыру, шаштараздар мен жеке қызмет көрсету мекемелерінің қызметтері - 19,2 % - ға, Денсаулық сақтау - 17,1 % - ға, санаторийлер-16,5 % - ға, білім беру-15,6 % - ға, қонақ үйлер-14 % - ға өсті. Теміржол жолаушылар көлігі қызметтері 31,2 % - ға, әуе көлігі қызметтері 16,6 % - ға қымбаттады.

Қоқыс шығару тарифтері 22,8 % - ға, тұрғын үйді ұстау - 19,6 % - ға, орталық жылыту - 9,9 % - ға, электр энергиясы-8,6 % - ға, ыстық су-7,7 % - ға өсті.

Өңірлік бөліністе 2023 жылғы наурызда Маңғыстау облысында (21,7 %), Астана қаласында (19,9 %), Солтүстік Қазақстан облысында (18,9 %), Ақмола облысында (18,8 %), Шығыс Қазақстан, Павлодар облысында (18,7 %-дан), Батыс Қазақстан облысында орташа республикалық деңгейден асатын инфляцияның ең жоғары деңгейі жылдық мәнде қалыптасты-Қазақстан, Қарағанды (18,5 % - дан), Атырау, Қызылорда және Ұлытау (18,3 % - дан).

Инфляциялық процестің әлеуметтік-экономикалық салдары.

Пандемия кезінде бағаның айтарлықтай өсуі мыналарға әкелді:

- барлық ақшалай кірістер (халық, фирмалар, мемлекеттер) іс жүзінде азайды. Номиналды және нақты кірістер арасындағы айырмашылық айтарлықтай болды;

- инфляция экономикалық қызметті үйлестіру проблемасын тудырды. Шарттар үлкен күш-жігермен жасалды, ал ұзақ мерзімді шарттар сенімге негізделмейді және онда үзілістер болуы мүмкін;

- инфляция жағдайында жоғары өнімді еңбек, тиімді өндіріс және технологиялық жаңарудың алғышарттары жоқ;

- табыстарды халық топтары, өндіріс салалары, фирмалар, аймақтар және мемлекет арасында қайта бөлу, нәтижесінде экономикалық әлсіз субъектілердің "өмір сүруіне" әкеледі;

- халықтың жинақтары құнсызданады;

- бюджет қызметкерлерінің (студенттер, зейнеткерлер, қызмет етушілер) өмір сүру жағдайларының нашарлауы;

- сыртқы экономикалық қызметтің тұрақсыздануы: шикізат шығарудың басым болуы, импорттың ұлғаюы, қарыздар ауыртпалығының күшеюі;

- барлық деңгейлерде теңдестіру әдістеріне нұқсан келтіру: болашақ

кезеңдердің шығындары болжанбайды; айырбастау және валюталық алмастыру салдарынан монетарлық жүйе деградацияға ұшырайды;

- бағаны 50 % - ға көтеретін сауда және қаржы делдалдар тобының жаппай болуы, бөлшек сауда нарығын криминализациялау (Яковлевич, 2009)

Инфляциямен күресу шаралары

Инфляцияның осы проблемасын шешу үшін нарықтық тетіктерді нығайтуға және халықтың көпшілігінің Үкіметке сеніміне бағытталған белгілі бір шаралар кешенін әзірлеу қажет, ол үшін инфляциялық күтулерді төмендету, сол үшін өтеу өте маңызды.

Нарықтық тетіктерді жандандыру үшін ең алдымен шағын бизнес пен кәсіпкерлікке қолдау көрсету, капиталды саладан салаға еркін құюға жәрдемдесу және монополизмнің пайда болуына жол бермеу қажет.

Шығын бөлігін қысқарту есебінен бюджет тапшылығын қысқарту бойынша іс-қимылдарды ұдайы жүргізу өте маңызды. Шығындардың күрт төмендеуі әлеуметтік шиеленісті тереңдетуге әкелуі мүмкін, сондықтан ықтимал әлеуметтік-экономикалық салдарды алдын-ала анықтап, жоспарланған іс-шараларды біртіндеп жүзеге асыру қажет.

Инфляция кезеңінде сұраныстың төмендеуіне ойластырылған және жақсы ұйымдастырылған Жекешелендіру ықпал етуі мүмкін, ол өзіне деген сұраныс нарығынан көп ақша жинай алады, ал екінші жағынан, сатылған кәсіпорындар мемлекеттік бюджеттің балансынан шығып, соңғысының тағдырын жеңілдетеді.

Инфляцияға қарсы кешенді іс-шаралардың бірі жаппай тұтынушылық импорт болуы мүмкін, ол бір уақытта айналымдағы ақшаның үлкен үлесін сорып алады.

Мемлекет бағалы қағаздарды сатуға шығару арқылы ақша массасының төмендеуіне әсер етуі мүмкін. Барлық өткізілетін іс — шаралардың басты міндеті-инфляцияны өте төмен қарқынға дейін төмендету, халықтың бағасы мен өмір сүру деңгейін тұрақтандыру, өндірісті дамытуға жағдай жасау.

Қорытынды және ұсыныстар

Экономиканың құлдырауы жағдайында оның тепе-теңдігін қамтамасыз ету мақсатында экспорттан түсетін ақшаның үлкен ағыны адам әлеуетін дамытуға пайдаланылуы тиіс.

Қазақстанның Дүниежүзілік сауда ұйымына кіруі отандық экономикаға инфляциялық қысымды арттыратын фактор ретінде қарастырылуы мүмкін. ДСҰ - ға кіру пайда әкелу үшін экономиканы қайта құру, жаңғырту, тұтынушылық сұранысқа бағдарланған өңдеу өнеркәсібін дамыту қажет.

Ақша-несие саясатының проблемалары экономиканың құлдырауы жағдайында экономикалық зерттеулерде ерекше өзектілікке ие. Қаржы дағдарысының пайда болуына белгілі бір дәрежеде биліктің экономикалық ғылымға жеткіліксіз назар аударуы ықпал етті. Экономиканың негізі әрқашан өндіріс және өндірістік қатынастар болып табылады, ал ақша, несие, қаржы қатынастары оған қосымша болып табылады. Осыған байланысты жоғары оқу

орындары мен ғылыми-зерттеу институттарында ақша, ақша айналымы және инфляция теориясына ерекше назар аудару керек.

Инфляцияны жеңуді зерттеу әдістемесін жетілдіру келесі мәселелерді қарастыруды қамтиды:

- мұнай-газ, металлургия, химия салаларындағы монополияландыру нәтижесінде болатын жағымсыз салдарлар;
- сауда және қаржы делдалдарының бағаның өсуіне айтарлықтай әсері;
- сенімді ақпараттың, өңірлер бойынша инфляция деңгейінің статистикасының болмауы.

Қазақстанның инфляцияға қарсы саясаты ұлттық (экономикалық, азық-түлік, энергетикалық, көліктік) қауіпсіздікті қамтамасыз етуге бағытталуы тиіс:

- экономиканың шикізат секторы экспортының үлесін төмендету;
- кооперация негізінде ауыл шаруашылығы өндірісін ынталандыру;
- өңірлер халқының өмір сүру деңгейіндегі әлеуметтік теңсіздікті төмендету және әлеуметтік салада инклюзивті дамуды қамтамасыз ету;
- ел аумағындағы әлеуметтік мәселелерді шешуде мемлекеттік-жекешелік әріптестік тетігін белсенді пайдалану;
- экономиканың барлық салаларында еңбекақы төлеудің жаңа жүйесін қалыптастыру.

ӘДЕБИЕТТЕР

Андреанов В.Д. (2017). Инфляция: причины возникновения и методы регулирования // Экономика. — № 2. — Стр.134–137.

Косьмин А.Д. (2019). Инфляция — от назначения к определению // Российское предпринимательство. — № 2, — с. 471–492.

Керимов А., Бабаев А., Гусейнова Н., Губадова А. (2023). Эффективность антиинфляционной политики, обеспечивающей экономический рост: опыт постсоветских стран / — С. 1–2

Котова А.В., Агафонова М.С. (2014). Инфляция и ее социально-экономические последствия // Международный студенческий научный вестник. — № 1.

Мирзоев С.С. (2017). Особенности современных макроэкономических условий инфляции в Республике Таджикистан // Экономика Центральной Азии. — № 1. — С. 39–44.

Перевышина Е.А., Егоров Д.А. (2015). Причины инфляции в России // Российское предприятие. — № 23, — С. 61–70.

Тулупов Б. (2014) о влиянии роста инфляции на экономику Казахстана. — № 5. — С.16–20.

Чайжунусова Г., Д. Цой (2016). Основы экономики. Учебник. / / Профессионально-техническое образование. — Нет. — 26. — С.108–143.

Яковлевич В.П. и Красавина Л.Н. (2009). Регулирование инфляции: мировой опыт и рост. // Финансы и статистика. — № 3. — С. 262–276.

Об утверждении Концепции развития малого и среднего предпринимательства в Республике Казахстан до 2030 года. Постановление Правительства Республики Казахстан от 27 апреля 2022 года — № 250. — <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P22000000250>

Предпринимательский кодекс Республики Казахстан (Кодекс РК от 29 октября 2015 года № — 375-В ЗРК).

Программа развития продуктивной занятости и массового предпринимательства на 2017–2021 годы. Стратегический план Министерства труда и социальной защиты населения Республики Казахстан на 2017–2021 годы.

REFERENCES

- Andrianov V.D. (2017). inflation: causes of occurrence and methods of regulation // economy. — № 2. — Pp. 134–137.
- Entrepreneurial Code of the Republic of Kazakhstan (Code of the Republic of Kazakhstan dated October 29, 2015 — No. — 375-V ZRK).
- Chaizhunusova G., D. Tsoi (2016). Fundamentals of Economics. The textbook. // Vocational education. — No. — 26. — Pp.108–143.
- Yakovlevich V.P. and Krasavina L.N. (2009). inflation regulation: world experience and growth. // Finance and statistics. — No. 3. — Pp. 262–276.
- Kos'min A.D. (2019). Infljacija — ot naznachenija k opredeleniju // Rossijskoe predprinimatel'stvo. — № 2. — Pp. 471–492.
- Kerimov A., Babaev A., Huseynova N., Gubadova A. (2023). the effectiveness of anti-inflationary policy ensuring economic growth: the experience of post-Soviet countries / — Pp. 1–2
- Kotova A.V., Agafonova M.S. (2014). Infljacija i ee social'no-jekonomicheskie posledstvija // Mezhdunarodnyj studencheskij nauchnyj vestnik. — № 1.
- Mirzoev S.S. (2017). Osobennosti sovremennyh makroekonomicheskikh uslovij infljicii v Respublike Tadžikistan // Jekonomika Central'noj Azii. — № 1. — Pp. 39–44.
- On approval of the Concept for the development of small and medium-sized businesses in the Republic of Kazakhstan until 2030. Decree of the Government of the Republic of Kazakhstan dated April 27, 2022 — No. 250. — <https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2200000250>
- Perevyshina E.A., Egorov D.A. (2015). Prichiny infljicii v Rossii // Rossijskoe predprinimatel'stvo. — № 23, — Pp. 61–70.
- Tulepov B. (2014). on the impact of climbing inflation on the economy of Kazakhstan. — № 5. — Pp.16–20.
- Program for the development of productive employment and mass entrepreneurship for 2017–2021. Strategic plan of the Ministry of Labor and Social Protection of the Population of the Republic of Kazakhstan for 2017–2021.

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

Б.Т. Абыканова, У.Т. Туленова, Ж.К. Салыкбаева, Али Чорух, А.А. Таугенбаева ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ МЕКТЕП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ КӘСІБИЛІГІН ДАМУ ТУРАСЫ ШАРТЫ РЕТІНДЕ ПӘНДІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ АРТТЫРУ.....	7
А. Әбілқасымов, Н. Жапашов, Н. Жұмабай, Е. Сандыбаев STEM ЖӘНЕ STEM ЕМЕС ПӘНДЕР МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ОҚУ ПРОЦЕСІНДЕ LESSON STUDY КӘСІБИ ДАМУ БАҒДАРЛАМАСЫН ҚОЛДАНУЫ.....	22
Р.У. Альменаева, Н.Д. Андреева, Р.Х. Курманбаев, Б.А. Досжанов БОЛАШАҚ БИОЛОГИЯ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН МОБИЛЬДІ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ НЕГІЗІНДЕ ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ЭКСПЕРИМЕНТТІК НӘТИЖЕЛЕРІ.....	33
Б. Анас, М. Скаков, Ш. Раманкулов, С. Есер «НАНОТЕХНОЛОГИЯ ЖӘНЕ НАНОМАТЕРИАЛДАР» ПӘНІНІҢ ОҚУ МАЗМҰНЫН ҚҰРУДЫҢ ҚАҒИДАЛАРЫ МЕН ОҚЫТУДЫҢ КЕЗЕҢДЕРІ.....	47
С.К. Асылбекова, А.Х. Давлетова, Г.Ф. Нурбекова, Ж.А. Беккожина, О.А. Айгунова ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МОНИТОРИНГ ТЕХНОЛОГИЯСЫНЫҢ БІР БӨЛІГІ РЕТІНДЕ КӘСІПТІК БАҒДАР БЕРУ ЖҰМЫСЫ.....	58
Г.Ә. Әбенова ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫНДА НЕОЛОГИЗМДЕРДІ ОҚЫТУ.....	72
Ж.А. Байбағшаева, К.Т. Жанұзақова ЖОО-ДА ОРАЗБЕК СӘРСЕНБАЕВ ПРОЗАСЫН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРМЕН ОҚЫТУ.....	85
А.К. Бақажанова, А.Е. Сағимбаева, Р.А. Шоқанов БОЛАШАҚ ХИМИЯ МҰҒАЛІМДЕРІ ҮШІН ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЦИФРЛЫҚ ҚҰРАЛДАРДЫ ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП ОҚЫТУДЫ ЖЕТІЛДІРУ.....	95
К.Г. Балгинбаева, Д. Муса ҚҰРАЛДЫ-ӘДІСТЕМЕЛІК ПЛАТФОРМА АРҚЫЛЫ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ ТУРАСЫ НЕГІЗГІ АСПЕКТІЛЕРІ.....	109
А.И. Булшекбаева, М.К. Сураншиева, З. Бейсембаева, Ж.Ж. Асанханова ПӘНАРАЛЫҚ ИНТЕГРАЦИЯ НЕГІЗІНДЕ БОЛАШАҚ ПЕДАГОГТЕРДІҢ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭМОЦИОНАЛДЫ ОҚЫТУ (SEL) ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	123
А.Х. Давлетова, А.Т. Назарова, А.Х. Касымов, Ж.Қ. Жалғасбекова, Р.Н. Шадиев ОҚЫТУДЫ САРАЛАУ ҮШІН ЦИФРЛЫҚ ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК КЕШЕНДІ ПАЙДАЛАНУ ӘДІСТЕМЕСІ.....	134
Р.А. Ельгинова, Ж.К. Нурбекова, К.М. Мухамедиева, Г.Ш. Нургазина, Ж.Б. Копеев ТОЛЫҚТЫРЫЛҒАН ШЫНАЙЫЛЫҚҚА ИНФОРМАТИКА МҰҒАЛІМІН ДАЯРЛАУДЫҢ МАЗМҰНЫ.....	149
Ш. Жанысбекова, Г. Сырлыбаева ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУ КЕЗІНДЕ ПРАГМАТИКАЛЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ДАМУ ОҚУШЫЛАРДА ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ӘДІСТЕМЕЛЕРІН ЗЕРДЕЛЕУ.....	162
Ж.Е. Зулыхар, А.Р. Серікбаева, Г.Ф. Нурбекова, Қ.У. Кариева, I.M. Sirojiddinova ЖЕЛЛІК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ОҚЫТУДЫҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ.....	178
Б.З. Кенжегулов, Ж. Сайдолқызы, Р.Қ. Аманғалиева, Д.А. Ахметбай, Р. Schmidt ОРТА МЕКТЕП БАҒДАРЛАМАСЫНДАҒЫ КҮРДЕЛІ ТРИГОНОМЕТРИЯЛЫҚ ТЕНДЕУЛЕРДІ ЖАСАНДЫ ЖОЛДАРМЕН ШЕШУ ӘДІСТЕРІ.....	194
Г.Р. Кошанова, Э.А. Абдыкеримов, А.Б. Туркменбаев, Б.Т. Урбисина, А.С. Омуралиев ВИРТУАЛДЫ КОНСТРУКТОР ЖӘНЕ STEM-ТЕХНОЛОГИЯСЫ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ҚҰРАЛЫ.....	212
А.А. Куралбаева, Г. Пилтен, Г.Н., Диханбаева, А.Ш. Жүнісова БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ СЫНЫП МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ОҚУ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҚТАРЫ МЕН ӘДЕТТЕРІН БАҒАЛАУ: ҚАЗАҚСТАН МЫСАЛЫНДА.....	231

Р. Салықов, М. Скаков, И. Усембаева, Ш. Раманкулов, А. Чорух ОҚЫТУДАҒЫ ПӘНАРАЛЫҚ STEAM ТЕХНОЛОГИЯСЫ: «ЭЛЕКТР ЖӘНЕ МАГНЕТИЗМ» БӨЛІМІН ОҚЫТУДЫҢ ФОРМАЛАРЫ МЕН ӘДІСТЕРІ.....	241
А.Ы. Сафарғалиева ПЕДАГОГИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМУЫ: НЕГІЗГІ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР.....	253
А. Сейтмуратов, А. Нұрғалиева, С. Меңліхожаева, Д. Жарылғапова, М. Парменова, Р.Ж. Мрзабаева, А.Б. Сакулова МАТЕМАТИКА МҰҒАЛІМДЕРІН КӘСІБИ ДАЯРЛАУ МАҚСАТЫНДА МАТЕМАТИКАЛЫҚ ҚҰРЫЛЫМДАРДЫ ОҚЫТУДЫҢ БОЛЖАМДЫҚ ҚҰЗЫРЕТТІЛІК МОДЕЛІ.....	269
М.К. Скаков, Т.Н. Далабаев, А. Чорух, М.М. Нуризинова БОЛАШАҚ ФИЗИКА МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУШІЛІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ӘДІСТЕМЕЛІК НЕГІЗДЕРІ.....	283
Б. Тасұов, Н.А. Нигетбаева ОҚЫТУ ҮДЕРІСІНДЕ ЭЛЕКТРОНДЫ ОҚУЛЫҚТЫҢ ТИІМДІЛІГІ ЖӘНЕ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	295
А.А. Таутенбаева, Г.М. Қусанов, Г.Турмуханова, Э. Куриэль-Марин, Б.Т. Абыканова ЗИЯТКЕРЛІК БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕГІ ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕР МЕН ВЕБ-ҚАУЫМДАСТЫҚТАР.....	306
А.Т. Тулебаева, М.К. Айтимов, Ш.М. Майгелдиева, Н. Йылдыз СЫР ӨҢІРІ АҚЫНДАРЫ ПОЭЗИЯСЫНДАҒЫ ФИЛОСОФИЯЛЫҚ-ДИДАКТИКАЛЫҚ САРЫНДАР МЕН ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КӨЗҚАРАСТАР (Жүсіп Ешанияұлы шығармалары негізінде).....	324
Д.А. Шрымбай, Э.Т. Адылбекова, Х.И. Бұлбұл БОЛАШАҚ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ДАЙЫНДЫҒЫН ЖАППАЙ АШЫҚ ОНЛАЙН КУРС АРҚЫЛЫ ЖЕТІЛДІРУ МҰМКІНДІКТЕРІ.....	337

ЭКОНОМИКА

Б.Х. Айдосова, А.А. Макенова, А.Ж. Бухарбаева, Е.Ж. Ыдырыс, Н.С. Қусаева МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ ҚАРЖЫСЫНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	349
Р.К. Арзикулова, Ж.А. Қуатбеков, С.Қ. Темірхан, Ш.И. Алимкулова, Ч. Нұрғалиева «ҚАЗМҰНАЙГАЗ» ІРО-НЫҢ ҚАЗАҚСТАНДЫҚ НАРЫҚҚА ӘСЕРІ.....	366
А.Д. Асанова, Л.Ж. Аширбекова ҚР ЖЕРГІЛІКТІ ӨЗІН-ӨЗІ БАСҚАРУ ОРГАНДАРЫНЫҢ ЖҰМЫСЫНДАҒЫ АШЫҚТЫҚ	380
Ж.А. Бабажанова, А.А. Тапалова, А.Т. Мелекова, Н.А. Ибадильдин, Г.С. Мукина ӨМІР СҮРУ ДЕҢГЕЙІМЕН САПАЛЫ ӨМІР СҮРУ ДЕҢГЕЙІ ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ ДАМУДЫҢ НЕГІЗГІ САНАТТАРЫ.....	390
А.Ә. Бодықова, Ж.Ш. Қыдырова, А.С. Шайнуров, А.Б. Алибекова, Э.Т. Темирбекова ОРТАЛЫҚ АЗИЯ ЕЛДЕРІНДЕГІ ЖОҒАРЫ БІЛІМГЕ АРНАЛҒАН МЕМЛЕКЕТТІК ШЫҒЫНДАР.....	408
А.К. Бакпаева, Г.А. Оспанова, Ж.К. Басшиева, К.Н. Тастанбекова, М.Н. Нұрғабайлов, А.А. Нұрғалиева ЖАҢАҢДАНУДЫҢ АУЫЛШАРУАШЫЛЫҚ НАРЫҚТАРЫНА ЖӘНЕ ОНЫМЕН БАЙЛАНЫСТЫ САУДА ҚАТЫНАСТАРЫНА ӘСЕРІ.....	420
Э.С. Балапанова, А.К. Джусибалиева, З.У. Джубалиева, А.К. Адельбаева, С. Дырқа АГРАРЛЫҚ ЭКСПОРТТЫҚ НАРЫҚТАРДЫ ДАМУЫ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....	432
Б.М. Жұрынов ӨНЕРКӘСІП САЛАСЫНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ІРІ ҰЛТТЫҚ ХОЛДИНГТЕРІН БАСҚАРУДА ЖОБАЛЫҚ МЕНЕДЖМЕНТ ҚҰРАЛДАРЫН ҚОЛДАНУ.....	445
Ж.С. Булхайрова, А.Б. Темирова, Ш.Ж. Сейітжағыпарова, Ш.А. Капанова ҚАЗІРГІ КЕЗЕҢДЕ ҚАЗАҚСТАННЫҢ АУЫЛДЫҚ АУМАҚТАРЫН ОРНЫҚТЫ ДАМУЫ.....	469

Н.А. Гумар, Г.А. Саймагамбетова, Ш.Е. Шалбаева, Т.К. Жолдасбаева, Л.А. Попп ӨНІРЛІК ЭКОНОМИКАНЫҢ БӘСЕКЕЛЕСТІК АРТЫҚШЫЛЫҚТАРЫН БАҒАЛАУ ӘДІСТЕМЕЛЕРІН САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ.....	482
З.О. Иманбаева, М.А. Токтарова, М.Ш. Күшенова, Р.К. Айтманбетова, Гиорги Абуселидзе АУЫЛШАРУАШЫЛЫҚ СЕКТОРЫНДА БЛОКЧЕЙН ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....	498
А.Т. Исаева, Д.О. Онолтаев, М.Н. Нургабылов, Н.Н. Чуприна, М.Т. Баетова ҚАЗІРГІ ЭКОНОМИКАДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУДІҢ РӨЛІ.....	513
Ғ.Е. Керімбек, А.Ж. Машаева, А.Ш. Алимбетов, Г.К. Мусаева, Г.А. Куаналиева ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ТРАНЗИТТІК-КӨЛІК САЛАСЫНЫҢ ДАМУ ЖАҒДАЙЫ ЖӘНЕ ЭКОНОМИКАЛЫҚ-ҚҰҚЫҚТЫҚ НЕГІЗДЕРІ.....	528
А.П. Коваль, А.Б. Бекмагамбетов, Л.М. Шаяхметова, Ш.Т. Айтимова АҚШ ПЕН КАНАДА МЫСАЛЫН ҚОЛДАНА ОТЫРЫП, ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕГІ ӨНДІРІСТІК ЖӘНЕ САҚТАНДЫРУ ТӘУЕКЕЛДЕРІНІҢ ЖІКТЕЛУІНЕ САЛЫСТЫРМАЛЫ ТАЛДАУ.....	542
А.Т. Көкенова, А.Р. Шалбаева, И.Ю. Хан, К.К. Байгабулова, А.О.Демеубаева ТҰРАҚТЫ ДАМУ ЖАҒДАЙЫНДА АӨК ДАМУЫН БАСҚАРУДЫҢ ӨНІРЛІК СТРАТЕГИЯЛАРЫН ЗЕРТТЕУ.....	558
М.А. Меккин, Т.С. Куракбаева, С.К. Серикбаев, Ж.К. Кайрлиева, Б.С. Құлбай ПОСТКЕҢЕСТІК ЕЛДЕРДЕГІ СЫРТҚЫ ЭКОНОМИКАЛЫҚ ҚЫЗМЕТТІ МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ ЖҮЙЕСІН ЖЕТІЛДІРУ.....	573
Е.Т. Мендіқұл, К.А. Утегенова, Н.Қ. Шекен, Д.А. Бекешева, А.Ж. Машаева ҚАЗАҚСТАННЫҢ КҮРІШ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНІРІНДЕ ЛОГИСТИКА ЖҮЙЕСІН ҚҰРУ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ САУДАНЫ ДАМУ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ.....	588
Б.Б. Мубарақова, Д.С. Уразалимова, А.Ж. Мусина, Ж. Байшукурова, Р.С. Якудина ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА КӘСІПКЕРЛІКТІ ДАМУ ТҰРАҚТЫ ҚР ЖҰМЫСПЕН ҚАМТУ ДЕҢГЕЙІН ЖОҒАРЫЛАТУДЫҢ ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ.....	603
Г.Б. Нұрлихина, М.А. Мұкин, С.К. Сәрикбаев, Б.С. Құлбай, С.Т. Исағалиев ҚАЗАҚСТАН МЕН РЕСЕЙ АРАСЫНДАҒЫ КҮП ЖАҚТЫ ЫНТИМАҚТАСТЫҚТЫҢ ЖАҒДАЙЫ МЕН БҮЛАШАҒЫ.....	618
К.Б. Сатымбекова, М.У. Даурбаева, В.М. Карибов, А.Т. Райымбекова, Б.Ж. Корпалиева, И. Узун, А.А. Куралбаев КОМПАНИЯДА АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ЖӨНІНДЕГІ ЕСЕПТІЛІКТІҢ ҚҰРЫЛЫМЫ ЖӘНЕ ОНЫ ТАЛДАУДЫҢ НЕГІЗДЕРІ.....	636
А. Серікқызы, Ә.С. Бақтымбет, С.С. Бақтымбет ЕЛДІҢ БӘСЕКЕГЕ ҚАБІЛЕТТІЛІГІН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ШАРТТАРЫНДА АДАМИ КАПИТАЛДЫҢ ЖАҒДАЙЫН БАҒАЛАУ.....	650
К.Н. Тастанбекова, А.М. Сапарбаева, С.А. Файзуллина, А.Е. Сарсенова, А.Т. Исаева, Хафез Абдо ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ИНФЛЯЦИЯЛЫҚ ПРОЦЕСТІҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ МЕН ӘЛЕУМЕТТІК-ЭКОНОМИКАЛЫҚ САЛДАРЫ.....	665
З.М. Турсынқұлова, Л.А. Омарбақиев, А.Ж. Түлеева, А.У. Абишова САЛЫҚ САЯСАТЫНЫҢ ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНЫҢ ӨМІР СҰРУ ДЕҢГЕЙІН АРТТЫРУҒА ӘСЕРІ.....	680
Н.А. Урузбаева, Ж.А. Бекмурзаева, Раб Наваз Лодхи МАҒҒЫСТАУ ОБЛЫСЫНЫҢ АЙМАҚТЫҚ ТУРИСТІК ӨНІМІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ: ҚҰРЫЛЫМДЫҚ ТӘСІЛ.....	693
Л.М. Сембиева, Н. Шмиголь, Ж.А. Шанайбаева, Г.К. Бекбусинова, Ә.Ж. Исмаилова СЫРТҚЫ МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ ОРГАНДАРЫНЫҢ САРАПТАМАЛЫҚ-ТАЛДАМАЛЫҚ ҚЫЗМЕТІН РЕФОРМАЛАУДЫҢ ЖЕКЕЛЕГЕН АСПЕКТІЛЕРІ.....	709

СОДЕРЖАНИЕ

ПЕДАГОГИКА

Б.Т. Абыканова, У.Т. Туленова, Ж.К. Салыкбаева, Али Чорух, А.А. Таутенбаева ПОВЫШЕНИЕ ПРЕДМЕТНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ КАК УСЛОВИЕ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛИЗМА ПЕДАГОГОВ МАЛОКОМПЛЕКТНЫХ ШКОЛ.....	7
А. Абилкасымова, Н. Жапашов, Н. Жумабай, Е. Сандыбаев ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОГРАММЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ LESSON STUDY УЧИТЕЛЯМИ, ПРЕПОДАЮЩИМИ И НЕ ПРЕПОДАЮЩИМИ STEM.....	22
Р.У. Альменаева, Н.Д. Андреева, Р.Х. Курманбаев, Б.А. Досжанов ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ БИОЛОГИИ НА ОСНОВЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МОБИЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.....	33
Б. Анас, М. Скаков, Ш. Раманкулов, С. Есер ПРИНЦИПЫ ПОСТРОЕНИЯ УЧЕБНОГО СОДЕРЖАНИЯ ДИСЦИПЛИНЫ «НАНОТЕХНОЛОГИИ И НАНОМАТЕРИАЛЫ» И ЭТАПЫ ОБУЧЕНИЯ.....	47
С.К. Асылбекова, А.Х. Давлетова, Г.Ф. Нурбекова, Ж.А. Беккожина, О.А. Айгунова ПРОФИОРИЕНТАЦИОННАЯ РАБОТА КАК ЧАСТЬ ТЕХНОЛОГИИ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МОНИТОРИНГА.....	58
Г.А. Абенова ПРЕПОДАВАНИЕ НЕОЛОГИЗМОВ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ.....	72
Ж.А. Байбатшаева, К.Т. Жанузакова ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ПОДХОДОВ К ПРЕПОДАВАНИЮ ПРОЗЫ ОРАЗБЕКА САРСЕНБАЕВА В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ.....	85
А.К. Бакажанова, А.Е. Сагимбаева, Р.А. Шоқанов СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ХИМИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ: КОМПЛЕКСНАЯ ИНТЕГРАЦИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ЦИФРОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ ДЛЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ХИМИИ.....	95
Г.О. Беркинбаева, Ж.Б. Чилдибаев ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ГЕОГРАФИЧЕСКОЙ ОСОБЕННОСТИ ИЛЕ-АЛАТАУСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО ПАРКА.....	109
К.Г. Балгинбаева, Д. Муса РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ НАВЫКОВ УЧИТЕЛЕЙ ЧЕРЕЗ ИНСТРУМЕНТАЛЬНО- МЕТОДИЧЕСКУЮ ПЛАТФОРМУ: КЛЮЧЕВЫЕ АСПЕКТЫ.....	123
А.Х. Давлетова, А.Т. Назарова, А.Х. Касымова, Ж.К. Жалгасбекова, Р.Н. Шадиев МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВОГО УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОГО КОМПЛЕКСА ПРИ ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ ОБУЧЕНИЯ.....	134
Р.А. Ельгинова, Ж.К. Нурбекова, К.М. Мухамедиева, Г.Ш. Нургазинова, Ж.Б. Копеев СОДЕРЖАНИЕ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ ИНФОРМАТИКИ ПО ДОПОЛНЕННОЙ РЕАЛЬНОСТИ.....	149
Ш. Жанысбекова, Г.Сырлыбаева РАЗВИТИЕ ПРАГМАТИЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ ПРИ ПРЕПОДАВАНИИ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА: ИЗУЧЕНИЕ ЭФФЕКТИВНЫХ МЕТОДИК ФОРМИРОВАНИЯ У УЧАЩИХСЯ.....	162
Ж.Е. Зулпыхар, А.Р. Серикбаева, Г.Ф. Нурбекова, К.У. Кариева, И.М. Сирожидинова СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ОБУЧЕНИЯ СЕТЕВЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ.....	178
Б.З. Кенжегулов, Ж. Сайдолкызы, Р.Қ. Амангалиева, Д.А. Ахметбай, Р. Schmidt МЕТОДЫ РЕШЕНИЯ СЛОЖНЫХ ТРИГОНОМЕТРИЧЕСКИХ УРАВНЕНИЙ ИСКУССТВЕННЫМИ ПУТЯМИ В ПРОГРАММЕ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ.....	194

Г.Р. Кошанова, Э.А. Абдыкеримова, А.Б. Туркменбаев, Б.Т. Урбисина, А.С. Омуралиев ВИРТУАЛЬНЫЙ КОНСТРУКТОР И СТЕМ-ТЕХНОЛОГИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ ОБУЧАЮЩИХСЯ.....	212
А.А. Куралбаева, Г. Пилтен, Г.Н., Диханбаева, А.Ш. Жүнісова ОЦЕНКА ЧИТАТЕЛЬСКИХ ИНТЕРЕСОВ И ПРИВЫЧЕК БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ: НА ПРИМЕРЕ КАЗАХСТАНА.....	231
Р. Салыков, М. Скаков, И. Усембаева, Ш. Раманкулов, А. Чорух МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ STEAM В ОБУЧЕНИИ: ФОРМЫ И МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ РАЗДЕЛА «ЭЛЕКТРИЧЕСТВО И МАГНЕТИЗМ».....	241
А.Ы. Сафаргалиева РАЗВИТИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ: БАЗОВЫЕ НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ.....	253
А. Сейтмуратов, А. Нургалиева, С. Менлихожаева, Д. Жарылгапова, М. Парменова, Р.Ж. Мрзабаева, А.Б. Сакулова МОДЕЛЬ ПРОГНОЗИРОВАННОЙ КОМПЕТЕНЦИИ МАТЕМАТИЧЕСКИХ СТРУКТУР ДЛЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЕЙ МАТЕМАТИКИ.....	269
М.К. Скаков, Т.Н. Далабаев, А. Чорух, М.М. Нуризинова МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИКИ.....	283
Б. Тасуов, Н.А. Ниегбаева ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ОСОБЕННОСТИ ЭЛЕКТРОННОГО УЧЕБНИКА В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ.....	295
А.А.Таутенбаева, Г.М. Кусайнов, Г.Б. Турмуханова, Ясмина Войводич, Б.Т. Абыканова СОЦИАЛЬНЫЕ СЕТИ И ВЕБ-СООБЩЕСТВА В ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЕ.....	306
А.Т. Тулебаева, М.К. Айтимов, Ш.М. Майгелдиева, Н. Йылдыз ФИЛОСОФСКО-ДИДАКТИЧЕСКИЕ МОТИВЫ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВЗГЛЯДЫ В ТВОРЧЕСТВЕ ПОЭТОВ ЗЕМЛИ СЫРА (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ЖУСИПА ЕШНИЯЗУЛЫ).....	324
Д.А. Шрымбай, Э.Т. Адылбекова, Х.И. Бюльбюль ВОЗМОЖНОСТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ЧЕРЕЗ МАССОВЫЙ ОТКРЫТЫЙ ОНЛАЙН-КУРС.....	337

ЭКОНОМИКА

Б.Х. Айдосова, А.А. Макенова, А.Ж. Бухарбаева, Е.Ж. Ыдырыс, Н.С. Кусаева ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПОВЕДЕНЧЕСКИХ ФИНАНСОВ.....	349
Р.К. Арзикулова, Ж.А. Куатбеков, С.К. Темирхан, Ш.И. Алимкулова, Ч. Нургалиева ВЛИЯНИЕ ИРО «КАЗМУНАЙГАЗ» НА РЫНОК КАЗАХСТАНА.....	366
А.Д. Асанова, Л.Ж. Аширбекова ТРАНСПАРЕНТНОСТЬ И ОТКРЫТОСТЬ В РАБОТЕ ОРГАНОВ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ РК.....	380
Ж.А. Бабажанова, А.А. Тапалова, А.Т. Мелекова, Н.А. Ибадильдин, Г.С. Мукина ПРОБЛЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА И УРОВНЯ ЖИЗНИ НАРОДА – ПРИОРИТЕТНЫЙ ФАКТОР НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	390
А.А. Бодыкова, Ж.Ш. Кыдырова, А.С. Шайнуров, А.Б. Алибекова, Э.Т. Темирбекова ГОСУДАРСТВЕННЫЕ РАСХОДЫ НА ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ В СТРАНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ.....	408
А.К. Бакпаева, Г.А. Оспанова, Ж.К. Басшиева, К.Н. Тастанбекова, М.Н. Нургабылов, А.А. Нургалиева ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛИЗАЦИИ НА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫЕ РЫНКИ И СВЯЗАННЫЕ С НИМИ ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ.....	420

Э.С. Балапанова, А.К. Джусибалиева, З.У. Джубалиева, А.К. Адельбаева, С. Дырка ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ АГРАРНЫХ ЭКСПОРТНЫХ РЫНКОВ.....	432
Б.М. Журынов, ПРИМЕНЕНИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ПРОЕКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТА В УПРАВЛЕНИИ КРУПНЫХ НАЦИОНАЛЬНЫХ ХОЛДИНГОВ КАЗАХСТАНА В СФЕРЕ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	445
Ж.С. Булхайрова, А.Б. Темирова, Ш.Ж. Сейтжагипарова, Ш.А. Капанова УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ КАЗАХСТАНА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ.....	469
Н.А. Гумар, Г.А. Саймагамбетова, Ш.Е. Шалбаева, Т.К. Жолдасбаева, Л.А. Попп СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ МЕТОДИК ОЦЕНКИ КОНКУРЕНТНЫХ ПРЕИМУЩЕСТВ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	482
З.О. Иманбаева, М.А. Токтарова, М.Ш. Кушенова, Р.К. Айтманбетова, Абуселидзе Гиорги ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ ТЕХНОЛОГИИ БЛОКЧЕЙН В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОМ СЕКТОРЕ.....	498
А.Т. Исаева, Д.О. Онолгаев, М.Н. Нургабылов, Н.Н. Чуприна, М.Т. Баева РОЛЬ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	513
Г.Е. Керимбек, А.Ж. Машаева, А.Ш. Алимбетов, Г.К. Мусаева, Г.А. Куаналиева СОСТОЯНИЕ РАЗВИТИЯ И ЭКОНОМИКО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ТРАНЗИТНО-ТРАНСПОРТНОЙ ОТРАСЛИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН.....	528
А.П. Коваль, А.Б. Бекмагамбетов, Л.М. Шаяхметова, Ш.Т. Айтимова СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ КЛАССИФИКАЦИИ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ И СТРАХОВЫХ РИСКОВ В ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА ПРИМЕРЕ США И КАНАДЫ.....	542
А.Т. Кокенова, А.Р. Шалбаева, И.Ю. Хан, К.К. Байгабулова, А.О. Демубаева ИССЛЕДОВАНИЕ РЕГИОНАЛЬНЫХ СТРАТЕГИЙ УПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЕМ АПК В УСЛОВИЯХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ.....	558
М.А. Мекин, Т.С. Куракбаева, С.К. Серикбаев, Ж.К. Кайрлиева, Б.С. Кулбай СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ПОСТСОВЕТСКИХ СТРАНАХ (НА ПРИМЕРЕ КАЗАХСТАНА).....	573
Е.Т. Мендикул, К.А. Утегенова, Н.К. Шекен, Д.А. Бекешева, А.Ж. Машаева СОЗДАНИЕ СИСТЕМЫ ЛОГИСТИКИ В РИСОВОДЧЕСКОМ РЕГИОНЕ КАЗАХСТАНА КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛИ.....	588
Б.Б. Мубаракова, Д.С. Уразалимова, А.Ж. Мусина, Ж. Байшукурова, Р.С. Якудина РАЗВИТИЕ МАЛОГО И СРЕДНЕГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ УРОВНЯ ЗАНЯТОСТИ РК.....	603
Г.Б. Нурлихина, М.А. Мекин, С.К. Серикбаев, Б.С. Кулбай, С.Т. Исагалиев СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ МНОГОСТОРОННЕГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА КАЗАХСТАНА И РОССИИ.....	618
К.Б. Сатымбекова, М.У. Даурбаева, В.М. Карибов, А.Т. Райымбекова, Б.Ж. Корпалиева, И. Узун, А.А. Куралбаев СТРУКТУРА ОТЧЕТНОСТИ ПО ДВИЖЕНИЮ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ В КОМПАНИИ И ОСНОВЫ ЕЕ АНАЛИЗА.....	636
А. Сериккызы, А.С. Бактымбет, С.С. Бактымбет ВЛИЯНИЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА НА УРОВЕНЬ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	650
К.Н. Тастанбекова, А.М. Сапарбаева, С.А. Файзуллина, А.Е. Сарсенова, А.Т. Исаева, Хафез Абдо ОСОБЕННОСТИ И СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ИНФЛЯЦИОННОГО ПРОЦЕССА В КАЗАХСТАНЕ.....	665

З.М. Турсынкулова, Л.А. Омарбакиев, А.Ж. Тулеева, А.У. Абишова ВЛИЯНИЕ НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКИ НА ПОВЫШЕНИЕ УРОВНЯ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ КАЗАХСТАНА.....	680
Н.А. Урузбаева, Ж.А. Бекмурзаева, Раб Наваз Лодхи ФОРМИРОВАНИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИСТСКОГО ПРОДУКТА МАНГИСТАУСКОЙ ОБЛАСТИ: СТРУКТУРНЫЙ ПОДХОД.....	693
Л.М. Сембиева, Н. Шмиголь, Ж.А. Шанайбаева, Г.К. Бекбусинова, А.Ж. Исмаилова ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ РЕФОРМИРОВАНИЯ ЭКСПЕРТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ВНЕШНЕГО ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА.....	709

**CONTENTS
PEDAGOGYR**

B.T. Abykanova, U.T. Tulenova, Zh.K. Salykbayeva, A. Çoruh, A.A. Tautenbayeva INCREASING SUBJECT COMPETENCIES AS A CONDITION FOR DEVELOPING THE TEACHERS' PROFESSIONALISM IN SMALL CLASS SCHOOLS.....	7
A. Abylkassymova, N. Japashov, N. Zhumabay, E. Sandybayev USE OF THE LESSON STUDY PROFESSIONAL DEVELOPMENT PROGRAM BY BOTH STEM AND NON-STEM TEACHERS IN THE EDUCATIONAL PROCESS.....	22
R.U.Almenayeva, N.D. Andreeva, R.H. Kurmanbayev, B.A. Doszhanov EXPERIMENTAL RESULTS OF THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES OF FUTURE BIOLOGY TEACHERS BASED ON THE USE OF MOBILE TECHNOLOGIES.....	33
B. Anas, M. Skakov, Sh. Ramankulov, S. Eser PRINCIPLES OF CONSTRUCTION OF THE EDUCATIONAL CONTENT OF THE DISCIPLINE «NANOTECHNOLOGY AND NANOMATERIALS» AND STAGES OF TRAINING.....	47
S.K. Assylbekova, A.Kh. Davletova, G. Nurbekova, Zh.A. Bekkozhdina, O.A. Aigunova CAREER GUIDANCE WORK AS PART OF THE TECHNOLOGY OF PEDAGOGICAL MONITORING.....	58
G.A. Abenova TEACHING NEOLOGISMS IN HIGHER EDUCATION.....	72
Zh.A. Baibatshayeva, K.T. Zhanuzakova APPLYING INNOVATIVE APPROACHES TO THE TEACHING OF ORAZBEK SARSENBAYEV'S PROSE IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS.....	85
A.K. Bakazhanova, A.E. Sagimbayeva, R.A. Shokanov IMPROVING CHEMISTRY EDUCATION: COMPREHENSIVE INTEGRATION OF INNOVATIVE DIGITAL TOOLS FOR FUTURE CHEMISTRY TEACHERS.....	95
K.G. Balginbayeva, D. Mussa DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL SKILLS OF TEACHERS THROUGH AN INSTRUMENTAL AND METHODOLOGICAL PLATFORM: KEY ASPECTS.....	109
A. Bulshekbayeva, M. Suranshieva, Z. Beisembayeva, Zh. Asanhanova FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF SOCIAL-EMOTIONAL LEARNING (SEL) SKILLS OF FUTURE TEACHERS BASED ON INTERDISCIPLINARY INTEGRATION.....	123
A.Kh. Davletova, A.T. Nazarova, A.Kh. Kassymova, Zh.K. Zhalgasbekova, R.N. Shadiev METHODOLOGY FOR USING A DIGITAL EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL COMPLEX FOR DIFFERENTIATION OF TRAINING.....	134
R.A. Yeltinova, Zh.K. Nurbekova, K.M. Mukhamediyeva, G.Sh. Nurgazinova, Zh.B. Kopeyev CONTENT OF TRAINING A TEACHER OF INFORMATICS IN AUGMENTED REALITY.....	149
Sh. Zhanysbekova, G. Syrlybayeva DEVELOPING PRAGMATIC COMPETENCIES IN KAZAKH LANGUAGE TEACHING: EXPLORING EFFECTIVE METHODOLOGIES FOR STUDENT FORMATION.....	162
Zh.E. Zulpykhar, A.R. Serikbayeva, G. Nurbekova, K.U. Kariyeva, I.M. Sirojiddinova THE CURRENT STATE OF NETWORK TECHNOLOGY EDUCATION.....	178
B.Z. Kenzhegulov, Zh. Saidolkyzy, R.K. Amangaliyeva, D.A. Akhmetbay, P. Schmidt METHODS OF SOLVING COMPLEX TRIGONOMETRIC EQUATIONS IN ARTIFICIAL WAYS IN THE SECONDARY SCHOOL PROGRAM.....	194
G.R. Kochshanova, E.A. Aabykerimova, A.B. Turkmenbayev, B.T. Urbisinova, A.S. Omuraliev VIRTUAL CONSTRUCTOR AND STEM TECHNOLOGY AS A MEANS OF FORMING FUNCTIONAL LITERACY OF STUDENTS.....	212
A. Kuralbayeva, G. Pilten, G.N. Dikhanbayeva, A.Sh. Zhunissova EVALUATION OF READING INTEREST AND HABITS OF PROSPECTIVE PRIMARY SCHOOL TEACHERS: THE CASE OF KAZAKHSTAN.....	231

R. Salykov, M. Skakov, I. Usembayeva, Sh. Ramankulov, A. Choruh INTERDISCIPLINARY STEAM TECHNOLOGY IN TEACHING: FORMS AND METHODS OF TEACHING THE SECTION «ELECTRICITY AND MAGNETISM».....	241
A.Y. Safargaliyeva DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL EDUCATION: BASIC NATIONAL VALUES.....	253
A. Seitmuratov, A. Nurgaliev, S. Menlikozhaeva, D. Zharylgapova, M. Parmenova, R.Zh. Mrzabayeva, A.B. Sakulova MODEL OF PREDICTIVE COMPETENCE OF MATHEMATICAL STRUCTURES FOR PROFESSIONAL TRAINING OF MATHEMATICS TEACHERS.....	269
M.K. Skakov, T.N. Dalabayev, A. Choruh, M.M. Nurizinova THE METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING THE SCIENTIFIC RESEARCH COMPETENCIES OF FUTURE PHYSICS TEACHERS.....	283
B. Tassuov, N.A. Niyetbayeva EFFECTIVENESS AND FEATURES OF AN ELECTRONIC TEXTBOOK IN THE LEARNING PROCESS.....	295
A.A. Tautenbayeva, G.M. Kussainov, G.B. Turmukhanova, E. Curiel-Marin, B.T. Abykanova SOCIAL NETWORKS AND WEB COMMUNITIES IN AN INTELLIGENT EDUCATIONAL SYSTEM.....	306
A.T. Tulebayeva, M.K. Aitimov, Sh.M. Maigeldiyeva, N. Yulduz PHILOSOPHICAL AND DIDACTIC MOTIVES AND PEDAGOGICAL VIEWS IN THE WORKS OF THE POETS OF THE LAND OF SYR (based on the works of Zhusip Yeshniyazuly).....	324
D. Shrymbay, E. Adylbekova, H.I. Bulbul OPPORTUNITIES TO IMPROVE THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS THROUGH A MASSIVE OPEN ONLINE COURSE.....	337

EKONOMICS

B.Kh. Aidosova, A.A. Makenova, A.Zh. Bukharbaeva, E.Zh. Ydyrys, N.S. Kusaeva THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF BEHAVIORAL FINANCE.....	349
R. Arzikulova, Zh. Kuatbekov, S. Temirkhan, Sh. Alimkulova, Ch. Nurgaliyeva THE IMPACT OF «KAZMUNAYGAS» ON THE MARKET OF KAZAKHSTAN.....	366
A.D. Assanova, L.Zh. Ashirbekova TRANSPARENCY AND OPENNESS IN THE FUNCTIONING OF LOCAL SELF-GOVERNMENT AUTHORITIES IN KAZAKHSTAN.....	380
Zh. Babazhanova, A.A. Tapalova, A.T. Melekova, N. Ibadildin, G. Mukina PROBLEMS OF INCREASING THE QUALITY AND STANDARD OF LIFE OF THE PEOPLE – A PRIORITY FACTOR OF THE NATIONAL ECONOMY.....	390
A. Bodykova, Zh. Kydyrova, A. Shainurov, A. Alibekova, E. Temirbekova GOVERNMENT SPENDING ON HIGHER EDUCATION IN CENTRAL ASIAN COUNTRIES.....	408
A. Bakpayeva, G. Ospanova, Zh. Bashieva, K. Tastanbekova, M. Nurgabylov, A. Nurgaliyeva THE IMPACT OF GLOBALIZATION ON AGRICULTURAL MARKETS AND RELATED TRADE RELATIONS.....	420
E. Balapanova, A. Jussibaliyeva, Z. Dzhubaliyeva, A. Adilbayeva, Dyrka Stefan PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL EXPORT MARKETS.....	432
B.M. Zhurynov APPLICATION OF PROJECT MANAGEMENT TOOLS IN THE MANAGEMENT OF LARGE NATIONAL HOLDINGS OF KAZAKHSTAN IN THE FIELD OF INDUSTRY.....	445
Zh. Bulkhairova, A. Temirova, Sh. Seiitzhagyparova, Sh. Kapanova SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS IN KAZAKHSTAN AT THE PRESENT STAGE.....	469

N. Gumar, G. Saimagambetova, Sh. Shalbaeva, T. Zholdasbaeva, L. Popp COMPARATIVE ANALYSIS OF METHODS FOR ASSESSING THE COMPETITIVE ADVANTAGES OF THE REGIONAL ECONOMY.....	482
Z. Imanbayeva, M. Toktarova, M. Kushenova, R. Aitmanbetova, George Abuselide THEORETICAL ASPECTS OF THE APPLICATION OF BLOCKCHAIN TECHNOLOGY IN THE AGRICULTURAL SECTOR.....	498
A. Issaeva, D. Onaltayev, M. Nurgabylov, N. Chupryna, M. Bayetova THE ROLE OF YOUTH NON-GOVERNMENTAL THE ROLE OF STATE REGULATION IN THE MODERN ECONOMY.....	513
G. Kerimbek, A. Mashayeva, A. Alimbetov, G. Mussaeva, G. Kuanaliyeva STATE OF DEVELOPMENT AND ECONOMIC-LEGAL FOUNDATIONS OF THE TRANSIT-TRANSPORT SECTOR OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN.....	528
A. Koval, A. Bekmagambetov, L. Shayakhmetova, Sh. Aitimova COMPARATIVE ANALYSIS OF THE CLASSIFICATION OF INDUSTRIAL AND INSURANCE RISK IN ECONOMIC ACTIVITY USING THE EXAMPLE OF THE USA AND CANADA.....	542
A.T. Kokenova, A.R. Shalbayeva, I.Yu. Khan, K.K. Baigabulova, A.O. Demeubaeva THE STUDY OF REGIONAL STRATEGIES FOR MANAGING THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURE IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT.....	558
M. Mekin, T. Kurakbaeva, S. Serikbaev, Zh. Kairlieva, B. Kulbay IMPROVING THE SYSTEM OF STATE REGULATION OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITIES IN POST-SOVIET COUNTRIES.....	573
Y.T. Mengdikul, K.A. Utegenova, N.K. Sheken, D.A. Bekesheva, A.Z. Mashayeva CREATION OF A LOGISTICS SYSTEM IN THE RICE GROWING REGION OF KAZAKHSTAN AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL TRADE.....	588
B. Mubarakova, D. Urzalimova, A. Mussina, Z. Baishukurova, R. Yakudina DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISE AS A FACTOR OF INCREASING THE LEVEL OF EMPLOYMENT IN THE RK.....	603
G. Nurlikhina, M. Mekin, S. Serikbaev, B. Kulbay, S. Isagaliev STATE AND PROSPECTS OF MULTILATERAL COOPERATION BETWEEN KAZAKHSTAN AND RUSSIA.....	618
K. Satymbekova, M. Daurbayeva, V. Karibov, A. Raiymbekova, B. Korpaliyeva, Y. Uzun, A.A. Kuralbayev THE STRUCTURE OF MONEY MOVEMENT REPORTING AND THE BASIS OF ITS ANALYSIS IN THE COMPANY.....	636
A. Serikkyzy, A.S. Baktymbet, S.S. Baktymbet HUMAN CAPITAL ASSESSMENT IN THE CONDITION OF COMPETITIVENESS OF THE COUNTRY.....	650
K. Tastanbekova, A. Saparbayeva, S. Faizullina, A. Sarsenova, A. Issaeva, Hafez Abdo FEATURES AND SOCIO-ECONOMIC CONSEQUENCES OF THE INFLATIONARY PROCESS IN KAZAKHSTAN.....	665
Z. Tursynkulova, L. Omarbakiyev, A. Tuleeva, A. Abishova THE IMPACT OF TAX POLICY ON IMPROVING THE STANDARD OF LIVING OF THE POPULATION OF KAZAKHSTAN.....	680
N.A. Uruzbayeva, Zh.A. Bekmurzayeva, Rab Nawaz Lodhi FORMATION OF A REGIONAL TOURISM PRODUCT OF THE MANGYSTAU REGION: A STRUCTURAL APPROACH.....	693
L.M. Sembiyeva, N. Shmygol, Zh.A. Shanaibayeva, G.K. Bekbusinova, A.Zh. Ismailova SOME ASPECTS OF THE REFORM OF THE EXPERT AND ANALYTICAL ACTIVITIES OF THE EXTERNAL STATE AUDIT BODIES.....	709

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Подписано в печать 29.02.2024.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

46,0 п.л. Тираж 300. Заказ 1.

---

*РОО «Национальная академия наук РК»
050010, Алматы, ул. Шевченко, 28, т. 272-13-19*